

Ute — HOBUSTE HALDJAS

tekst **Marika Makarova** fotod **Marika Makarova** & **erakogu**

Ta on temperamentne, otsekohene, visa, vapper, töukas ja siiras. Ta on sakslanna, keda koolipõlves nakatanud Eesti-igatsus 24-aastasena siia elama tõi. Ta on vana-tori hobuste paradiisi – Hargo talu – perenaine UTE WOHLRAB.

>> Ute hoburännak algas 18 aastat tagasi Hargoga. “Tolle hüigelsuure täku oli pererahvas puuriitade vahele surunud, nii et loom end liigutadagi ei saanud. Nad ei tulnud vanadusest temaga enam lihtsalt toime. Mina oma hulljulgusega talle ligi minna ei kartnud, vaatsin Hargole silma ja mõistsin – too hobu vajab uut kodu. Vusserdasin sealsamas heinapakinööridest ja traadijuppidest kokku päitsed, et kolm nädalat vangis olnud loom jalutama viia. Ta oleks võinud end lahti tõmmata, minema joosta... ent kõndis truult mu kannul ja kui ma siis hetkeks seisma jäin, tundsin ta sooja nina oma pihus... Järgmisel päeval ostsin ja viisin ta ära, ma lihtsalt pidin,” räägib Ute õhinal

Tilluke Leto
ema Jadega.

Lõuna-Eesti
piilvetupsud.

oma esimesest hobusest. Nüüd on tal Hargo talus Valgamaal suksusid kokku 26 täiskasvanut ja kaks varssa. Kõik vana-tori hobused.

HARGO TALU LUGU

“Kas sina oled minu uus mängukaaslane?” togib paarinädalane varsapreili Leni mind üleannetult tagumikku. Ema Henriette, hüüdnimega Jette krõmpsutab rahulikult sünsamas. Nädalane Leto on arglikum ja hoiab oma mamma Heliade ehk Jade lähedusse. Täiskasvanutega võrreldes on nad päkapikud. Suured sõbrad Hanna ja Lancelot – “metsas elanud” mära ja Hargo talus sündinud täkk, nagu teisedki Ute hoolealused, on tõelised hobuhiiglased... ja leebuse kehastused. Lasevad

mul, võhivõõral, end paitada ja hellitada. Ei purista, rapsi, hammusta ega astu jala peale.

Enne Hargoga kohtumist ei teadnud naine vana-tori tõust midagi. Nüüd on ta kunagiste taluhobuste tulihingeline kaitsja ning Vana-Tori Hobuse Ühingu eest-

Väljasuremisohus vanatüübiline tori hobune on meie kultuuripärand ja hoidmist väärt.

vedajana võidelnud kätte õiguse pidada nende tõuraamatut. “Teise maailmasõja eelsest ajast säilinud ja väljasuremisohus vanatüübiline tori hobune on meie kultuuripärand ning hoidmist väärt,” on Ute, nagu ka tema diplomaadist abikaasa Gerald, kaljukindel.

“Meie” ja “kodu” tähendavad naisele loomulikult Eestit. Kuulan teda ja mõtlen – too vaevuaimatava aktsendiga eesti keelt kõnelev sakslanna armastab Maarjamaad rohkem kui nii mõnigi siin sündinu... Ja vana-tori tõu eest võitleb kui emalövi. “Ega nende

leidmine tollal, sporthobuste aretamise aegu, lihtne olnud. Nad polnud moes. Sada aastat tagasi aga peeti kõige tähtsamaks just hobuse iseloomu. Talulaps pidi saama looma ohutult põllult koplisse viia. Ka pidi hobu olema piisavalt robustne, et kui valesti

Ute Lenit
kaisutamas

Tihasepesa
kirjakastis.

Hanna – kaunis
“metshobune”.

astub, siis ei lonka kolm nädalat jutti, või kui valesti sööb, ei aja susse püsti,” põrutab Ute. Ta on veendunud, et tänu suurepärasele iseloomule on vana-tori tuleviku-hobune.

Hargo järgi sai talu ka nime, ehkki täkk oma uut kodu Kui-

miselt hea kontakt. Kui olen haige, mida juhtub üsna harva, ja neid söötma lähen, käivad nad justkui kikivarvul, öeldes: me teeme su elu täna lihtsaks, et sa ruttu tagasi voodisse saaksid. Isegi kõige tugevamad ja iseseis- vamad täkud ei kasuta olukorda

mil kahe hiigelsuure tööhobuse seljas sadulata ratsutas. Ehkki kodutalus oli ka traktor, polnud hobustega töötamisest raatsitud loobuda. Pliikatirtsu jaoks oli käkitegu sõidu ajal paarisrakendil ühe suksu seljast teise selga ronida. 9-aastaselt ilmus ta ratsakooli ning kui tolle juhataja oli soovitanud nääpsul veel makarone süüa, kasvada ja siis tagasi tulla, kuulis mees vastuseks: “Ma ei tulnud siia teiega vaidlema, vaid ratsu- tama!”

“Olen pärit Lõuna-Saksa- maalt, sealt ka mu temperament. Isapoolselt suguvõsalt olen saanud kangekaelsuse ja iseendaga hakkamasaamise. Mu vanavanaisa oli avalikult Hitleri vastane, kes jäi endale kindlaks kannatuste kiuste. Ka mind kasvatanud ja praegu 93-aastane vanaema, erakordselt suure südamega inimene, oli enesekindla loomuga. Oma elu- tarkuse ja tragidusega on ta mulle näidanud, kuidas vähesega hak- kama saada ning vaesest kesk- konnast hoolimata teha oma elust alati parim.”

Ma ei taha, et mu hobused on numbrid. Ma tahan, et nad on mu pereliikmed.

gatsi külas ei näinudki – suri süda- mehädasse vaid kolm nädalat varem. Otepäält, kus naine tollal oma viie suksuga elas, sundisid neid ära kolima turistid, kes loomi mootorsaamidega taga ajasid ja pudelitega loopisid. Ent Hargo hing on talus kohal – pisikese Leto ema Heliade on tema tütar.

Kuidas sa hobustega suhtled? – “Enamasti mitteverbaalselt nagu nemadki omavahel, ehkki mui- dugi mul on lühem keha ja pole saba, nii et ma pean ennast mõni- kord ka sõnadega väljendama. Aga mul on oma hobustega äär-

ära!” imetleb ta. Suhtlemine, see tähendab rääkimine ja puuduta- mine käib enamasti söötmise ajal ning selleks varub Ute aega. “Kui mul oma loomade jaoks seda enam pole või ma neist igauhe iseloomu enam ei tunne, tuleb karja vähendada. Ma ei taha, et mu hobused on numbrid. Ma tahan, et nad on mu pereliikmed.” Ja lisab itsitades: “Okei, natuke suur pere küll, aga olgu.”

HOBUSEHULLUSE LUGU

Hobusehullusesse, nagu ta seda kutsub, nakatus tüdruk 7-aastaselt,

Suvelummus.

Leni maailma uudistamas.

Ja ratsutamine? See on Ute sõnul kurvem lugu. Ema keelas tütre trenniskäimise. “Mu ema ei tahtnud teist last ja mina olen see teine. Ta ei toetanud mind milleski ning tegi seda, mis mul hästi välja tuli, alati maha. Õnneks andis vanaema mulle esimese kümne eluaasta jooksul hingesoojust ja õpetas pea püsti hoidma. Aga siis kolis ta meie juurest ära ja me ei tohtinud mitu aastat kohtuda. Ema teadis, et see on kõige valesam, mis ta mulle teha saab.” Ute ei kurda, üksnes ohkab, et tal on emast kahju ning lisab siis, et võib-olla just “tänu” oma lapsepõlvele saab ta hakkama hobuste ja olukordadega, milles teised abitud. “Praegu on see mu kõige suurem trumpkaart!” hüiskab ta.

VABANEMISE LUGU

Et lapsepõlv aga siiski tervendamist vajab, mõistis naine neli aastat tagasi. Lemmikkoera surm kukutas ta musta auku, kus talle kohale jõudis, et asja edasi lükata enam ei tohi. Abiks ameerika lastepsühholoogi raamat “Mürgitatud

lapsepõlv” ning ülikoolis õppejõuks olnud Tartu vanaproua, hakkas ta aastakümnete tagust taaka murendama. “Sain aru, et olin ema endaga siia kaasa võtnud, et olen oma ema viha ja et kui ma nüüd midagi ette ei võta, elan selle varjuga surmani. Teekond oli valus, ent olin ju lapsena õppinud hambad ristas edasi minema. Nagu sedagi, et kui sul on ilus hetk, ela see välja, sest sa ei tea, millal tuleb järgmine. Laps oskab olla elurõõmus, elagu ta getos või vanglas.” Ute soovib kõigil leida üles huumorisoon, elurõõm ja

lumememme. Ja ma olen 42!”

Mõistagi pole ta nüüd teine inimene, küll aga hindab ennast teisiti. Selgeks sai seegi, et ta oli kogu elu seadnud endale piire, mänginud oma anded ja edukammud väiksemaks. “See oli kõige valem asi,” hüüatab ta. “Sellest peale, kui ma piire enam ei tunnista, oleks keegi mulle nagu turbo sisse pannud. Mu teine elu pärast teraapiat andis mulle sellise väe ja kreatiivsuse. Mul ei ole enam probleeme, vaid on väljakutsed. Kui kaotan, siis kaotan, mis siis, aga see-eest saan

Mul ei ole enam probleeme, vaid on väljakutsed. Kui kaotan, siis kaotan. Mis siis.

see laps, kes meil sees on, sest tema teeb õnnelikuks. “Ja kujukutuda ette, et su õnnehetk kestab. Seda saab venitada nagu nätsukommi. Ma tihtipeale laulan hobuste juures ja mul on üksta-puha, kas naaber saab kreepsud või mitte. Jooksen, kargan, teen

juurde kogemusi ja elamusid! Ma hakkasin elama oma elu!”

Ute sõnum on: uskuge oma annetes. Ärge püüdke olla alal, mis teile ei sobi, sama hea kui teised. Raiskate väga palju jõudu, ent jõuate ehk keskpärase tulemuseni. Ent kindlasti on teil –

Hargo talu sulelised.

Mischka, kunagi hoovi jäetud

Päikeseloojang Valgamaa kohal.

absoluutselt igal inimesel on – midagi, mida täielikult oskate. Ja siis – tegudele!

HANNESE JA HANNA LUGU

Kirjutamine on üks neist Ute annetest, mida ta häbenes, ehkki tüdruku luuletused ilmusid kooliajakirjas ja kirjandid said parimaid hindteid. Naise raamat “Hannes ja Hanna” – lugu kahest “metshobusest”, kes kuus aastat kodutuna looduses ringi olid hulkunud, tänu õnnelikule juhu- sele ja Ute armastusele mahalaskmisest pääsenud ning mullu suvest Hargo talus kodu leidnud – ilmus möödunud aasta lõpus.

“Mulle helistati, et Viljandi- maal on viljapõllul kaks hobust, kellest omaniku oskused aastaid üle polnud käinud. Sõitsin kohale, jalutasin neist mõne meetri kauge- se... ja kui ma seda tätku nägin, hakkas süda kolm korda kiiremini põksuma – ta oli nii suursugune ja ilus. Seisin ja vaatasin maha, et nad mind ei kardaks. Inimesel on ju silmad ees nagu ründajal, koeral, hundil.

Lasksin end lõdvaks ja jäin liiku- matult ootama, kui tundsin, kuidas too täkk mu õlale oma sooja õhku puhus... ja kui me siis üksteisele otsa vaatasime... see oli kiindumus esimesest silmapil- gust. Paari päeva pärast tuli Ute täkule ja märale järele ning sai veel ühe ainulaadse kogemuse osa- liseks: “Pidime kolmekesi kõm- pima umbes kaks kilomeetrit läbi rinnuni ulatuva rohu. Kui ma Hannese meelest valesti läksin, jäi ta seisma ja andis mulle hirna- tusega märku, et ma tagasi tulek- sin, sest seal on ohtlik. Pärast nägin, et seal oligi laukakoht.”

Raamatu kirjutas Ute hobu- isast ja -tütrest aga seepärast, et nad on ta elu nii palju ilusamaks teinud. Tänutäheks kodu, katuse ja armastuse eest hirnub Hannes Utele senini tervituseks iga kord, kui teda kuskil näeb või kuuleb.

ÕNNELIK OLEMISE LUGU

Nüüd seab Ute kokku aga juba uut raamatut. Õnnelikuks olemi- sest. See polegi hobustest? – “No hobused mängivad mu elus nii

LOE

Hannes ja Hanna

“Nad peitsid end tihedasse põõ- sastikku, et veidigi tuulevarju leida. Talvekarv, muidu küll tihe ja pehme, ei olnud külma

vastu iga kord piisavaks kaitseks. Hannes oli öösiti üleva ja valvas, et Hanna saaks rahulikult magada, ning puhkas päeval vaid mõned tunnid...” Nii kirjutab Ute raamatus, mille müügitulust osa läheb Hannesele ja Hannale annetuseks. *Ute Wohlrab 2011, 95 lk.*

suurt rolli, nagu mu vanaemagi, et neist tuleb ikka juttu. Nagu mind ümbritsevast loodusest ja võib-olla neist tihasepogadestki, kes mu koduukse kõrval kirja- kastas pesitsevad... Ja ka kümme aastat tagasi juhtunud õnnetu- sest.”

Hargo talu ruun Lukas, kelle “kasukas” ja näos on kummali- selt palju valget, pakkus huvi Saksa geneetikutele. Selgus, et tal on haruldane värvusemutatsioon,

Suured ja sõbralikud vana-tori hobused.

Schneck kodulävel Utet ootamas.

mille tõttu ta aga poolpime on. Tahtes enesekaitseks äsada tagajalaga talle liiga lähedale tulnud hobust, ei märganud ta Utet. Isa, kes Eestis puhkusel oli ja kõike pealt nägi, sõidutas tütre otseteed haiglasse. “Mul taastati nina- ja sarnaluu, hammastesse tuli tundlikkus tagasi alles kaheksa aastat hiljem, üks silm on veidi teistsugune ja nina on natuke kartuli moodi, aga ega ta enne ka eriti ilus olnud,” jääb Utel ulakust ülegi. Haiglas otsustas ta, et tähtis pole välimus, vaid see, mida ta teeb, ning kuna teha oli palju, ei saanud ta endale lubada pikalt haigevoosis olla ja depressiooni põdeda. Nädal hiljem oli naine kodus. “Ka keelasin endal mõelda, et no miks see pidi siis nüüd minuga juhtuma! Kui elus puuduksid halvad hetked, mil tuleb kokku võtta kogu oma tugevus, vaprus ja tarkus, ei saaks me aru ka neist, mil suurest õnnest nutad.”

Õnnelikuks olemise kohta meeldib Utele ühe prantsuse filosoofi 200 aastat tagasi öeldud

sõnad: meie probleem pole mitte see, et me ei suuda leppida, et saame õnnelikuks. Meie probleem on see, et me tahame olla õnnelikumad kui teised. “No kas tõesti ei piisa sellest, et olla lihtsalt õnnelik!” pahvatab ta.

Vanavanaema oli talle kunagi öelnud, et ükskord tuleb su juurde hea nõid ja küsib su kolme soovi. Aga need peavad olema väga konkreetsed ja õiges järjekorras, seda kiiremini lähevad nad täide. Isegi ilma nõia abita. “Mida täpsemalt tead, mida tahad, seda paremini saad seda ka ellu viia.

rahata inimesele midagi positiivset kaasa anda.”

Soovide täitumisega on aga nii, et juba lapsena tahtis Ute olla loomade läheduses. Nüüd on naisel lisaks 28 hobusele kaks kassi, kellest üks talle lõhkise kápaga ja poolsurnuna hoovi jäeti; kolm koera, kellest üks koerte varjupaigast ja üks talvel autost välja tõugatud; kaks piimaandjat kitse, kanaema viie tibusga, kukk ja kaheksa kana. Ta tahtis, et vanatori hobune saaks oma tõuraamatu. Nägi viis aastat vaeva ja nüüd on see olemas. Tal keerleb

Mis meid lõppkokkuvõttes tapab, on ju see, et me isegi ei tea, mida tahame.

Mis meid lõppkokkuvõttes tapab, on ju see, et me isegi ei tea, mida tahame. Küll aga teame, mida me ei taha. See on ju negatiivne!” hüüatab ta emotsionaalselt. “Mulle hästi meeldib eestikeelne *head aega!* ja et seda iga päev kasutatakse. Saab nii lihtsalt, kiiresti ja ilma

peas tuhat mõtet. “Võiks näiteks lihvida oma kõõgi eesti keelt,” – nii kutsub hobuste haldjas eneseirooniliselt oma puuduliku grammatikaga eesti keelt. “Aga küll ma jõuan! Mu vanaema on ja vanavanaema oli üle 90. Mul on veel 50 aastat aega!”